

BEDRİ BOZDEMİR'İN ROMANLARI ve DÜZCE

Atıf AKGÜN*

Öz

Sosyokültürel anlamda zengin bir yapıya sahip olan Düzce, tarihsel gelişimi içerisinde şehir hüviyetine yakın dönemde kavuşmuştur. Düzce’de şehrin kendine özgü kimliğinin gelişmesi ve kent kültürünün oluşma süreci günümüzde de devam etmektedir. Bir şehrin kültürel kimliğinin oluşması ve gelişiminde kültür-sanat faaliyetlerinin önemli yeri bulunmaktadır. Bu bağlamda, Düzce’nin kent kimliğini yansıtan edebiyat ürünleri değer kazanmaktadır. “Kent ve Edebiyat” ilişkisi bağlamında Düzce ili özelindeki örneklerden biri Bedri Bozdemir ve romanlarıdır.

Bu çalışmada ele alınan yazar, roman türündeki sekiz eserini Düzce’de yayımlamış ve eserlerinin tamamının mekân varlığında Düzce’yi tercih etmiştir. Çalışmada öncelikle yazarla yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilerden hazırlanan biyografiye yer verilmiştir. Çalışmada ikinci olarak, yazarın romanlarının özetlerine yer verilerek olay örgüleri kısaca tanıtılmıştır. Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise romanlar bütüncül bir yaklaşımla ele alınarak söz konusu romanların anlatıcı, konu, zaman, şahıs ve kurgu tekniklerine dâir tespitlere yer verilmiştir. Romanın aslı unsurlarından biri olan “mekân” ise çalışmamızın dördüncü bölümünde tematik bir yaklaşımla Düzce bağlamında ele alınmıştır. Çalışmamız, Bedri Bozdemir’in romancılığına dâir genel değerlendirmelerin yer aldığı “sonuç” bölümü ile tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şehir, Düzce, Roman, Bedri Bozdemir.

Giriş

Düzce ili, Bolu’ya bağlı bir ilçe durumundayken, 1999 yılında yaşanan deprem felâketi sonrası il hüviyeti kazanmıştır. Tarihî açıdan dört dönemde incelemenin mümkün olduğu Düzce sırasıyla Bitinyalılar Dönemi, Roma ve Bizans Dönemi, Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemini yaşamıştır.¹ Bitinyalılar Döneminde henüz yerleşim yeri olmayan Düzce’de Roma ve Bizans Dönemlerinde bugün Düzce Ovası olarak bilinen bölgede ıslah yapılarak tarım faaliyetleri başlamıştır. Osmanlı’nın bölgeye yerleşmesi ise Orhan Gazi’nin uç beylerinden Konur Alp Gazi’nin bölgeyi fethi ve bugün “Konuralp” adıyla bilinen bölgeye yerleşmesiyle başlar. Batı Karadeniz’in ayakta kalan tek antik kentini de bünyesinde barındıran Konuralp (Üskübü), Roma/Bizans Dönemleri ve Osmanlı Döneminde merkezî bir yerleşim bölgesi iken tarım, ticaret ve sanayi faaliyetlerinin yoğunlaşmasına bağlı olarak şehrin merkezi günümüzdeki bölgeye kaymıştır.² Önceleri Konuralp bölgesinde olan yerleşimin ovaya doğru genişlemesi ve bölgede seyrek durumda olan nüfusun yoğunlaşmasında 19. Yüzyıldan itibaren Kafkasya ve Balkanlardan gelen Müslüman muhacirlerin yerleşmeleri etkili olmuştur. Bu nedendir ki bölgede önceden var olan Türkmen (Manav) nüfusla birlikte Balkan ve Kafkasya muhacirleri (Gürcü, Çerkez, Abaza, Tatar vb.) Düzce’nin sosyal yapısı içerisinde önemli yer tutmaktadır. Şehrin bu etno-kültürel yapısına Doğu Karadeniz’den yaşanan göçlerle birlikte gelenlerin de dahil olması, Düzce’de sosyokültürel anlamda oldukça zengin bir yapı ortaya çıkarmıştır.³ Kısaca tarihine değindiğimiz Düzce’nin sosyokültürel açıdan oldukça zengin bir yapıya sahip olması göçlerle var olmuş bir kent olması ile yakından ilintilidir. Bu bağlamda Düzce şehir kimliğinin bir

* Yrd. Doç. Dr., Düzce Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı A.B.D.

¹ Zeynel ÖZLÜ, *İlk Çağdan Cumhuriyet’e Bir Batı Karadeniz Kenti Düzce* (Ahali-yi Sadıka veya Sefine-i Nuh) Fırat Basım, İstanbul, 2015, ss.80-126

² <http://www.duzce.gov.tr/genel-bilgi>

³ Fatih ÖZÇELİK, “Kastamonu Vilayet Salnamelerinde Düzce Kazasının İdari ve Sosyal Yapısı”, *Düzce Üniversitesi Yönetim ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, Vol.3, Issue 1, Düzce, 2013, s.10

parçası olan tolerans kültürü, şehre göçlerle gelen farklı toplulukların uzlaşısı unsurunu öne çıkarmaları ile izah edilebilir.⁴

Düzce’de şehir kültürünün gelişmesinin yakın dönemlerde hızlandığı ve günümüzde devam ettiği görülmektedir. Genç bir şehir olan Düzce, kültür-sanat faaliyetleri bakımından kısa ama zengin bir geçmişe sahiptir. 1944 yılında avukat Mustafa Tunç’un çıkardığı “Filiz” dergisi Düzce’nin bilinen ilk yerel yayın organı kabul edilmektedir. Bu yayının yanı sıra Naci Baysal’ın çıkardığı “Düzce” adındaki haftalık gazete ve Bedreddin Maradit’in bastırıldığı ilk günlük yerel gazete “Düzce Postası” Düzce’de basın tarihinin önde gelen yayınları olmuştur. Maradit ve Baysal ve aynı zamanda Düzce’de matbaacılığın gelişip yerleşmesinde de öncü isimlerinden olmuşlardır. Sonraki tarihlerde Düzce basın-yayın hayatında görülen yayınlar arasında “Zincirlikuyu”, Kuvvet”, “Yeni Düzce”, “Doğuş”, “Vilayet”, “Düzder Dergisi”, “Flaş Dergisi”, “Söz”, “Objektif”, “Yeni Ses”, “Düzce Parantez”, “Düzce Manşet”, “Düzce Damla”, “Düzce Havadis”, “Düzce’nin Sesi”, “Düzce Postası” vb. gibi süreli yayınlar yer alır. Bu yayınlar bünyelerinde edebiyat haberlerine ve eserlerine yer vermeleri, şâir ve yazarların eserlerini tanıtmaları ile Düzce’de edebî hayatı destekleyen yayınlar olmuşlardır. Günümüzde ise 5 günlük gazete, 9 haftalık gazete, 1 aylık gazete, 7 aylık dergi, 2 yerel televizyon ve 5 radyo Düzce genelinde faaliyetlerini sürdürmektedir.⁵

Geçmişten günümüze Düzce’de gerçekleştirilen basın-yayın faaliyetlerinin şehirdeki edebî üretimi doğrudan ve dolaylı olarak desteklediği kuşkusuzdur. Günümüzde romanlarını tespit ettiğimiz İlhan Akın, Hayrullah Altay gibi yazarlar ile Necati Dertli, Abdullah Çelebioğlu, Fethi Yıldız gibi şairleri, yaşamını ve edebî faaliyetlerini Düzce’de sürdüren edebiyatçılar arasında anmak mümkündür. Son dönemde Düzceli şair ve yazarların, “Düzce Şairler ve Sanatkârlar Derneği” gibi kuruluşlar etrafında teşkilatlanıyor olması da şehrin sanat ve edebiyat faaliyetleri açısından bir kazanımdır. Hakkında daha önce yayınlanmış herhangi bir çalışmaya rastlamadığımız Bedri Bozdemir ise Düzce’de yayınladığı sekiz romanı ile roman sahasında önemli isimlerden biridir.

Şehir ve roman ilişkisi, romandaki “Mekân” unsurunun daha genel ve sosyolojik bir yaklaşımla ele alınmasıyla da değerlendirilebilecek bir husustur. Örneğin, Türk Edebiyatının zirve isimlerinden Ahmet Hamdi Tanpınar “*Beş Şehir*” adlı eserinde merkeze yerleştirdiği şehirlerden hareketle, o şehrin insanlarını ve kültürel hafızasını ortaya koyar; eski ve yeni toplumsal zihniyeti yansıtır. Peyami Safa’nın “*Fatih/Harbiye*” adlı romanı da medeniyet algısının mekân üzerinden verildiği eserler arasında iyi bir örnektir. Söz konusu esere adını veren kentlerin eserde belli bir dünya görüşünün mümessili olarak işlev kazandıkları görülmektedir. Türk edebiyatında milli mücadele dönemi romanlarında yer alan Ankara’nın imgesel değeri, şehir-roman ilişkisi bağlamında değerlendirilebilecek bir başka örnektir. Romanda şehrin ve şehre ait unsurların, belli bir işlev yüklenmeksizin sadece bir dekor olarak yer almasına ise özellikle Tanzimat Dönemi Türk romanlarında yer alan İstanbul örneğinde rastlanmaktadır. Şehirlerin, edibin düşünce dünyasının şekillenmesinde tesiri olduğu gibi eserlerinin teşekkülünde esin kaynağı olması gibi bir işlevi olduğu da bilinmektedir. Kısacası yazar ve kent arasında gelişen söz konusu etkileşim, şehir-roman ilişkisinin çift yönlü ve çok boyutlu olduğunu göstermektedir.

Çalışmamızda ele alınan romanlar edebî nitelikleri yönünden yukarıda sözünü ettiğimiz eserlerden uzak, yakın dönemde yayımlanmış romanlardan oluşmaktadır. “*İnsan hayatının yeniden kurgulandığı edebî eser de kendisini yaratan coğrafyadan izler taşır. Bu nedenle dünyadaki en az gelişmiş bir edebiyat örneğinde dahi içinde doğup büyüdüğü*

⁴ İlhan GENÇ, **Düzce’de Tarih ve Kültür (I. Uluslararası Düzce Sempozyumu Bildiri Kitabı)**, Editör: Ali ERTUĞRUL, Düzce Belediyesi Kültür Yayınları, Düzce, 2014, s.9

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. http://www.duzce.gov.tr/ortak_icerik/duzce/dosyalar/basin.pdf & <http://www.duzcepostasi.com/yazdir.asp?id=5901&q=1>

coğrafyanın damgası vardır."⁶ Bu bağlamda Düzce'nin yetiştirdiği yazar Bedri Bozdemir ve romanları incelenirken klasik roman çözümleme yöntemleri kullanılarak romancılığının ana çizgilerinin belirlenmesine çalışılmıştır. Klasik çözümleme yanında "géo-litteraire" bir yaklaşımla, yazarın içinde yaşadığı şehirle olan ilişkisi duygu ve düşünce dünyasının beslendiği şehir ve eserde bir dekor olarak varlık gösteren şehir⁷ bakımlarından incelenmiştir.

1. Bedri Bozdemir

Yazar, 1968 yılında Düzce'de doğmuştur. İlk, orta ve lise eğitimini sırasıyla Düzce, Sakarya ve Bursa'da tamamlamıştır. 1992 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olan yazar aynı yıl Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak görev yapmaya başlamıştır. Eskişehir, Erzincan ve Bolu'da gerçekleşen çalışma yılları ardından 1999 yılında Düzce'ye atanan yazar, mesleğine halen Düzce'de devam etmektedir.

Bedri Bozdemir Düzce'nin Balkan muhaciri köylerinden biri olan Fevziye'de (Bostanlık) dünyaya gelmiştir. Köken itibarıyla kendisi de bir Balkan Türkü olan yazarın dedesi 1878 Büyük Balkan Faciası sonrası Bulgaristan'ın Sadova bölgesinden Anadolu'ya göç ederek Düzce'ye yerleşmiştir. Balkan Türklerinin gelenek ve göreneklerinin yaşatıldığı bir muhacir köyünde dünyaya gelen yazarın, ilk eğitim yılları Düzce'de geçer ancak, babasının öğretmen olması nedeniyle başta İstanbul olmak üzere farklı şehirlerde bulunmuştur.

Bedri Bozdemir'in edebiyata ilgisi üniversite yıllarında başlar. Okumaları, alanı dışında olmasına rağmen edebiyat sahasında yoğunlaşır, dünya klasiklerini bu dönemde tanır, edebî zevki gelişmeye başlar. Üniversiteyi okuduğu şehir Bursa'da o yıllarda "Marmara" adındaki yerel gazetenin edebiyat ve sanat köşesini arkadaşlarıyla birlikte hazırlar. Edebiyata olan bu bağlılığı yazarı üniversite yıllarında ilahiyat konularının yanı sıra, sanat, felsefe ya da edebiyat gibi kendisini daha yakın hissettiği alanlara yönelmeye sevk eder. Yazar, üniversite mezuniyeti sonrasında baba mesleği öğretmenliğe başlar. Yirmi yıllık meslek hayatının yedi yılını Düzce dışında Eskişehir, Erzincan ve Bolu'da geçirir. Yazarın hayatında bu dönemler esasen yazarlık altyapısının teorik anlamda olgunlaştığı yıllardır. Bu dönemde okumalarını sürdürür, Düzce'de "Düşünce İklimi" adlı dergide yazarlık yapar. Bu çalışmalar yazarın yazma denemeleridir ve bu yazı denemelerini belirli bir edebiyat ve roman anlayışı geliştirerek devam ettirir.

Yazarın hayatında Düzce yılları, yazarlığının meyvelerini verdiği ve romancılığının okurla buluştuğu dönemdir. Aynı zamanda iyi bir roman okuru olduğu eserlerinden anlaşılan Bozdemir, Düzce'de 2009 yılından itibaren sekiz roman yayımlamıştır. Sonuncusu 2015'te yayımlanan eserleri yanında, yayım aşamasında bulunan üç romanı daha bulunmaktadır.*

Beyza, Canan ve Alperen isiminde üç çocuk babası olan yazar halen Düzce Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğretmenlik mesleğine devam etmektedir.

2. Bedri Bozdemir'in Romanlarının Özetleri

Yazarın roman tarzının daha anlaşılır bir şekilde ortaya konulabilmesi için çalışmanın bu bölümünde yer verilen roman özetleri geniş tutulmuştur. Özetler, romanların yayın yılına göre kronolojik olarak verilmiştir. Özetlerde romanların olay örgüleri yanında kısaca şahısları da tanıtılmış, romanda ele alınan önemli konular açıklanmıştır.

⁶ Emel KEFELİ, *Edebiyat Coğrafyasında Akdeniz*, 3F Yayınevi, İstanbul, 2006, s.7

⁷ Neşe BİLGİÇ, *Ahmet Mithat Efendi'nin Letaif-i Rivayat Adlı Eserinin Edebiyat-Coğrafya Merkezli İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2008, s. II

* Yazarın yayım aşamasında olan "*Zor Oyun*," "*Mavi Adam*" ve "*Çilli Kız*" adlı romanları çalışmamızın hazırlık sürecinde yayımlanmamış oldukları için değerlendirmeye alınmamıştır.

2. 1. Sev ve Öl⁸

Yazarın “Bir Sevda Histerisi” alt başlığını verdiği eser 100 plottan oluşur. Kitaptaki merkezî karakterler Bulut, Rahşan, Ayça ile Şehzade ve Beyzade adıyla verilmiş imgesel şahıslardır. Bulut, 40 yaşında evli ve 3 üç çocuk babası bir öğretmen, Rahşan 18 yaşında lise son sınıf öğrencisi bir genç kız, Ayça ise Bulut’un karısıdır. Şehzade imgesi Bulut’un derin benliğini ve bilgeliği, Beyzade imgesi de Bulut’un araştırmacı yönünü temsil etmektedir.

Lise son sınıf öğrencisi Rahşan, “Sevdamız Türkçemiz” konulu liselerarası şiir okuma, hikâye anlatma ve türkü söyleme yarışmasına hikâye dalında katılmak istemektedir. Bulut Öğretmen’den kendisi için bir hikâye bulmasını ister. Ve romanda her şey bu hikâye ile başlar. Bazı hikâyeler ve yazarlar sıralansa da Bulut öğretmen, kendi hikâyelerinden birini önermede karar kılar. Seneler önce yazdığı “İçinin Şırıltısını Dinle” adlı hikâyesini kısaltarak yeni bir hikâyeye dönüştürür: Babür’ün Irmağı. Bulut bu hikâyesini çok önemsemektedir. Hikâyede insan soyunun gelişimini anlatır. 17 yaşında bir delikanlı olan Babür üzerinden değişimi ve bilinç dönüşümünü anlatır. Bunu kendi gençliğine bir borç olarak görmektedir.

Bulut öğretmen bir gün hikâyesini Rahşan’a sunar ve o andan itibaren atılganlığını, kitaplara ilgisini takdir ettiği, gözde öğrencilerinden biri olan Rahşan, Bulut’un gözünde farklı bir kimliğe bürünür. Babür ve Irmağı ile Rahşan aynîleşir onun için. Bu durum Rahşan’dan Bulut’a doğru akan ve taşan bir ırmak olur adeta. Rahşan artık Bulut için farklı bir portre ve bir imgedir. Bir sevda histerisine kapılmıştır. Ama bu sonucu ortaya çıkaran Bulut değil Bulut’un derin benliği “Şehzade”dir. Rahşan’ı o işaret etmiş, yeni Rahşan’ı Bulut’un dünyasında o oluşturmuştur.

Rahşan “Babür’ün Irmağı” ile yarışmaya katılma konusunda kararsızdır. Hikâyenin anlayamayacağını düşünmektedir. Ama Bulut için Şehzade’nin emridir ve Rahşan ile hikâye ayrılamaz artık. Rahşan’ı ikna eder ve çalışmalar başlar. Bulut hikâyesini okuldaki edebiyat öğretmenlerine de okutmak ister ve birer örnek verir, değerlendirmelerini alır. Edebiyat öğretmenlerinden Gamze Hanım’ın da aralarına katılmasıyla üçlü bir ekip kurarlar. İlk engel okul içindeki elemedir. Kapsamlı bir çalışma ile yarışma için hazırlanmaya başlarlar. Kütüphane toplanma mekânlarıdır. Bulut, Rahşan’a yönelimini engelleyemez ve gün geçtikçe artan bir sarmaldadır. Yaşadığı bu sevgi deneyimini Şehzadesi ve Beyzadesi ile sık sık irdeler. Rahşan ile okul dışı buluşmalar da yapmaya başlamışlardır. Bulut daha ilk buluşmada ona olan yöneliminden ve Şehzade’sinden bahseder.

Okul temsilini Rahşan kazanmıştır. Bulut ve Rahşan artık ana yarışmaya odaklanıp yoğun bir çalışma programı uygulama kararı alırlar. Günler çalışmalar ve buluşmalarla geçer. Rahşan’la Bulut’un sohbetlerine kitap ve film tahlilleri eşlik eder. Bulut ona olan bağlılığını “sonsuz sevgi” olarak sunmuştur ve karşılık beklemez. Çünkü “sonsuz sevgi” Tanrıdan esinlenerek sevmektir. Bu his, ne sadece beşeri aşktır ne de cinsel bir arzudur. İkisinden de uzak ve üstündür. Şehzade ve Beyzade, bu süreçte Bulut’un sevda histerisinin analizini yaptığı imgeleridir. Şehzadesi Bulut’u yönlendirmekte ve Rahşan’a olan tavrını ve yaklaşımını belirlemektedir. Bulut’u tekdüze hayatından kurtarmak için tanrısal bir işaret onu Rahşan’a sevk etmiştir. Bulut Rahşan’a duyduğu ilgiyi eşi Ayça Hanım’a da açıklar. Ayça Hanım eşinin anlattıklarını anlamlandıramaz ama kırgınlığını ve sitemini kendi sessizliğinde yaşar.

Büyük gün gelir ve yarışma heyecan içerisinde sonuçlanır. Rahşan ve “Babürün Irmağı” ikinci olmuştur. Sonuçtan hepsi memnundur. Artık Rahşan için üniversite sınavı telaşı başlar. Buluşmalar da halen sürmektedir. Sınavın yaklaşması ile görüşmeleri seyrekleşir. Bulut bu ara dönemde Rahşan’a olan tutkusunu analiz etmek için otopsikanaliz yöntemini kullanır. Otopsikanalizine göre Rahşan’a hikâyesini verdiği anda bir aktarma yapmıştır. Bu aktarım platonik sevgili “idea leyla” modeli ile makro ölçekte, “Babür’ün

⁸ Bedri BOZDEMİR, *Sev ve Öl*, Ben Yazarım Yayınları, İstanbul, 2011, 473 s.

Irmağı” hikâyesi ile de mikro ölçekte bir aktarımdır. Hatta bu tespitlerini “Otopsikanaliz: Rahşan’a Tutkumun Analizi” adıyla yazıya döker.

Bulut, sınav sonrası Rahşan’la buluşunca bu yazıdan ve tespitlerinden bahseder. Rahşan’a asıl sunduğu ise “yol ayrımı” olur. Hazırladığı bir dizi soruya cevap ister Rahşan’dan. Cevaplara göre bir daha görüşmeyecekler ya da ömür boyu dost kalacaklardır. Çeşitli ve çok yönlü sorulardan sonra sonuç ömür boyu dostluk olur. Rahşan bir süreliğine Trabzon’a gider. İletişimleri mesajlaşmaya dönmüştür. Bu mesajlaşma döneminde en başta Rahşan’ı işaret eden Şehzade bu sefer de Rahşan-Bulut farkını işaret eder. Şehzade, Rahşan’dan hayat ile ilgili gelen bir mesaja dair şunları der: *“o hayata sığınyor sen hayattan kaçıyorsun... O dünyanın içinde bir yer peşinde sense dünyanın dışında bir yer arıyorsun, o varlığa bakıyor sen yokluğa, o fizik diyor sen metafizik. Aranızdaki farkı görüyor musun?”*

Bulut, son buluşmalarında Rahşan’a yine “sonsuz sevgi”den bahseder. Rahşan ise aynı türden bir sevgi hissetmediğini açıkça söyler. Bulut sadece kendi sevme olgusundan sorumludur. Zaten Şehzade de Bulut ve Rahşan arasındaki farkı işaret ettiğinde *“sen rolünü oynadın oynuyorsun gerisine karışamazsın... Kaderini üstlendin geçmen gereken çölü öğrendin kazancın budur senin.”* demiştir.

Bulut bu sevgi deneyimini kitaplaştırma niyetindedir ve Rahşan’dan bunun iznini de alır. Bu kitap fenomenolojik ve bibliyografik bir eser olacaktır. “Sonsuz sevgi”yi, aralarındaki “sır”ı ve “sevgi”yi saklayacaktır.

2. 2. Arı Falı⁹

“Dört Yapraklı Yonca ÖGAN’ın Hikâyesi” alt başlığını taşıyan roman üç kısımdan oluşmaktadır. Yazarın diğer romanlarında olduğu gibi, bu kısımların da kendi içlerinde numaralandırıldığı plotları vardır. 1-23. plotlar arası birinci kısımda, 24-26. plotlar arasındaki kısa bölüm ikinci kısımda yer alır. Romanın en uzun kısmı ise 27-66. plotları kapsayan üçüncü kısımdır.

Romanın birinci kısmında bir arı oğulunun Şili kıyılarından Düzce’ye gerçekleştirdikleri uzun ve zorlu yolculuğun hikâyesi fantastik öğelerle örülü bir şekilde konu edilir. Oğula mensup bir arı olan Arı Ola’ya odaklanılarak gerçekleşen anlatı, Arı Ola’nın şahit olduğu Şili’de gerçekleşen bir nükleer patlama sonrası kovanına güç bela haber vermesi ve yurtlarını terk etmek zorunda kalan arıların aldıkları göç kararı ile başlar. Arı Ola, Arı Beyi ve Kraliçe Arıya durumu izah eder, tehlikenin farkına varan arılar göçe kara verirler ama nereye göç edecekleri konusunda onlara yol gösteren şey “Ögan” bitkisidir. Romanda fantastik bir bitki olarak sunulan Ögan, arıların yeşilin bol olduğu yerlerde içgüdüsel olarak varlığını bildikleri dört yapraklı bir yoncadır. Yapraklarının her biri farklı renkte olan göz kamaştırıcı güzellikteki bu bitkinin çiçeği, her sene dünyanın farklı bir bölgesinde açmaktadır. Arı Beyi ve Kraliçe Arı kendi yaşamlarına uygun olan bu yerin kuzeydoğuda olduğunu içgüdüsel olarak bilmektedir ve bu nedenle de göçleri bu yönde gerçekleşir. Ögan’a ulaşmak için çıktıkları yolda Arılar, önce And Dağlarını aşarlar. Uruguay üzerinden Brezilya’ya ulaşan arı oğulunun artık karşısında Atlas Okyanusu vardır. Yolculuk boyunca sürekli kayıplar veren arı oğulu okyanus üzerindeki bir adada konaklar. Daha sonra okyanusta seyretmekte olan bir Türk gemisi olan Nene Hatun transatlantiğine sığınır. Gemide buldukları yiyeceklerle karınlarını doyururlar ama gemideki insanlar arılardan çekindikleri için iki tür arasında bir mücadele yaşar. Ne var ki gemide de ciddi kayıplar veren oğul kuzey yarımküreye geçerek Afrika’daki Gine körfezine ulaşmıştır. Teknenin güvertesinde Arı Ola’nın gördüğü Alperen isimindeki küçük çocuk ve yazarın paylaştığı anekdotlar anlatının bir rüya olabileceği izlenimini okuyucuya verir. Aynı şekilde Afrika’da karşılaştıkları bir Kırlangıç ve Arı Ola arasında geçen dialoglarda okuyucu başarılı bir şekilde gerçek ve fantazma arasında bırakılır.

⁹ Bedri BOZDEMİR, *Arı Falı*, Çatı Kitapları Yayınları, İstanbul, 2012, 352 s.

Afrika'daki yolculuklarının ilk durağında karşılaştıkları bir kırlangıç ile dost olan Arı Ola, kırlangıcın “*Kuzeye gidin, Türkiye'ye, orada yeşil ovasıyla Düzce adındaki yere...*” teklifini diğer arılarla birlikte düşünür. Arılar sadece Kraliçe Arının bildiği Ögan bitkisine doğru ilerlemektedirler ancak her sene farklı bir yerde yeşeren Ögan bitkisi de bu sene Düzce'de açacaktır. Arıların artık gideceği yön bellidir. Kuzeydoğuya doğru ilerleyen oğulun önünde Çad ülkesi ve Büyük Sahra Çölü vardır. Ama bu yolculuk oldukça zordur. Çölde çok güçlü bir kum fırtınasına ve hortuma yakalanan oğul darmadağın olmuş ve arılar kaybolmuştur.

Romanın ikinci kısmı fantazma ile gerçeklik arasında bağlantının kurulduğu kısımdır. Bu aşamaya kadarki hikâyenin yaşandığı yer Adnan'ın uykusudur ve uykusundan uyanan yazar-anlatıcı, birinci kısımda anlatılanları rüyasında görmüştür. Ne var ki uyandığı odadan dışarı baktığında Düzce Ovası kahverengiye bürünmüş, Büyük Sahra'daki çöl fırtınası kumlarını oraya kadar getirmiştir. Bu andan itibaren rüya ile gerçeklik örtüşmeye başlar. Anlatıcı, odasına girmiş olan arının sesiyle irkilir, ona farklı gelen bu arıyı bir arıcıya götürür. Adnan, odasında bulduğu arının bir kraliçe arı olduğunu ama buralara ait bir tür olmadığını öğrenince bu arının rüyasındaki kraliçe arı olduğunu anlar. Bu arıyla iletişim kuran Adnan, isteği üzerine onu Ögan'a götürür. Arı orada Ögan'la buluşur. Ögan bitkisi bir sembol olduğunu, dört seçilmiş kişiye hediye cümleleri olduğunu ve bunları Adnan Öğretmen'e iletmesini söyler. Bu kişilere ulaşabilmesi için de öğretmene çeşitli şifreler verilir. Öğretmen şifreleri takip ederek bu kişileri bulur; onlar öğrencileri, Özem, Gülüfer, Aslı ve Nurdan'dır.

Romanda düğümün gerçekleştiği üçüncü kısımda Adnan Öğretmen artık kızlara ulaşmayı, onları yakından tanımayı, Ögan'ın ve Kraliçe Arının dileğini gerçekleştirmeyi ister. Bu görevi yerine getirmek kolay olmayacaktır. Adnan, öncelikle düzenli görüşmeler tertip ederek onlarla buluşur. Okul ortamı bunun için uygundur; boş derslerde ve zaman zaman dışarıda gerçekleşen buluşmalarda onlarla yakınlık kurmayı amaçlar. Karşısındaki kızlar da kendi aralarında sıkı bir dost grubudur. Adnan Öğretmen öğrencilerin kız olmaları nedeniyle kimi konularda toplumsal değer yargılarına takılır. Bu engeli bir öğretmen duyarlılığıyla aşan Adnan, öğrencilerin aileleriyle tanışır, ebeveynlerinin güvenlerini kazanır, öğrencileri bir de diğer öğretmenlerinden ve arkadaşlarından dinler. Ögan kızlarıyla yaptığı mektuplaşmalarla onların iç dünyalarına girmeyi de başarır. Bunu yaparken de onları ilk günden itibaren “size arı falı bakacağım” diyerek ikna eder. Kızlar arı falını merak ederek sürecin nasıl sonuçlanacağını beklemeye başlarlar. Adnan, üçüncü kısmın sonuna doğru her biri kızların karakterlerini yansıtan “motto” türündeki cümlelerini onlarla paylaşarak hedefine ulaşır. Romanın sonunda öğrencilerin merakla beklediği arı falı ise “Arı Falı” romanıdır ve öğretmenleri tarafından öğrencilere hediye edilir.

2. 3. Siyah İnci¹⁰

Bir lisede öğretmen olan Oruç Özyurt'un, içine kapanık bir öğrenci olan Enes Martin'in dünyasına girme çabası ve Enes'in insan ilişkilerinde gösterdiği büyük değişim romanın ana hikâyesini oluşturur. Diğer romanlarında olduğu gibi yazar bu eserinde yine hikâyenin merkezinde yer alan iki kahramandan biridir. Oruç Özyurt, görevli olduğu okulda bir gün sıra dışı bir olaya şahit olur. Okul bahçesindeki su hortumu, nedeni anlaşılamayacak bir şekilde hareketlenmeye, etrafa su saçmaya başlar. Hortumun görünürde bir kimse olmadan böylesine hareket etmesi herkese gizemli gelir. Olaya şahit olanlar arasında sadece Oruç Öğretmen bu olayın üzerine gider. Hortumun bağlı olduğu vana görünürde değildir. Oruç, suyun kaynağına inmek ister. Hortumun bağlı olduğu çeşme, okulun karanlıklar içindeki bir mahzeni andıran deposundadır. Oruç çekinmez, kimsenin umursamadığı bu mekâna girer, içeride bir öğrenciyi fark eder; o Enes Martin'dir.

¹⁰ Bedri BOZDEMİR, *Siyah İnci*, Yazı İşleri Yayınları, İstanbul, 2013, 346 s.

Enes Martin, liseye kadarki eğitim hayatında sıradan bir öğrenci profili çizmiştir ancak liseye geçtiği dönemde büyük bir değişim yaşamış, içine kapanmış, dinî konulardaki hassasiyeti artmış, kendisini kitap okumaya vermiştir. Enes okudukça içine kapanarak kendisini sosyal hayatın dışına itmiştir. Bu yalnızlaşma o dereceye ulaşmıştır ki Enes Martin artık, sosyal hayatı, ideolojileri, değer yargılarını hatta okulu ve ailesini bile kendi doğruları çerçevesinde yargılar olmuştur. Bu durumu başta öğretmenleri, arkadaşları ve ailesinde merak uyandırmakta, Enes Martin bu yönleri nedeniyle tuhaf bulunmakta ama kimse Enes'e ulaşma yolunda bir adım atmamaktadır.

Enes'in bu sessiz yapısının derinliklerinde bir değer olduğunu fark eden, onu anlama ve kazanma yolunda mücadele kararı alan kişi Oruç Öğretmen olur. Enes'in kendi inanç dünyası ve değerler sistemi içerisinde benimsediği ve mantığa bürünerek alışkanlık haline getirdiği bu asosyal davranış kalıplarını kırmak, bu görünmeyen engellerden ötürü Enes'e ulaşmak Oruç Öğretmen için çok kolay olmaz. Oruç, bu yolda öncelikle Enes'i öğretmenlerinden ve öğrenci arkadaşlarından dinleme kararı alır. Enes hakkında birçok hikâye dinler, Enes'i birçok gözden görür, birçok farklı kişiden dinler. Bu arada Enes'e ulaşabilmek adına kendisini Enes'e sevdirmeyi de başarır. Görüşmeleri giderek sıklaşır ve planlı bir hal alır. Oruç ve Enes, Düzce'nin muhtelif yerlerinde buluşurlar. Enes'le bir araya geldiklerinde gerçekleşen dialoglar, romanda bilinç akışı tekniğiyle felsefi tartışmaların yapıldığı uzun bölümleri meydana getirir. Bu bölümlerde Oruç kendi dünya görüşüyle, dindar bir genç olan Enes'in düşüncelerinin aslında birçok bakımdan örtüştüğünü de görür. Enes ve hocası, birbirlerini yeniden tanırlar, birçok konuda ittifak ederler. Enes'in yazarın tabiriyle “dindar ama dinci olmayan” kimliği nedeniyle eserdeki felsefi tartışmalar daha çok din felsefesi üzerinde yoğunlaşır.

Oruç Öğretmen ile giderek daha fazla bağ kuran Enes aynı zamanda diğer insanlar karşısındaki tutukluğunu da yenmeye başlamıştır. Enes'te ki bu olumlu değişim yakın çevresinde hissedilir. Oruç Öğretmen, verdiği uzun uğraşlardan sonra olumlu bir değişim geçirdiğine inandığı öğrencisiyle yaşadığı süreci kitaplaştırmak istediğini bir gün Enes'e söyler, ondan izin ister ve romanın en uzun bölümü burada bitirilir.

Romanın son bölümü olan dördüncü bölümde yazar on yıl ileri gider, ana hikâyeden ayrılır, okuldaki öğretmenlik günlerine döner. Emekliliğine bir yıl kalmıştır. Bir önceki bölümde hikâyesi anlatılan Enes'i merak etmekte olan okuyucuya Enes'in üniversiteye yerleştiği, o dönemde hobi olarak başladığı ve sonraları ailesini geçindirdiği uçuş öğretmenliği sırasındaki bir uçuşta hayatını kaybettiğini söyler. Yazar, Enes'in geride bıraktığı ailesinden küçük bir oğlunun olduğunu belirtir ve sadece Düzce'ye döndüklerini bilir. Sonraları Enes Martin'in geride bıraktığı ailesiyle de iletişimi kopmuştur. Enes'in hikâyesi bu şekilde tamamlandıktan sonra bu kez okuyucuyu yine zamanda yolculuğa çıkaran bir olayın anlatımı ile roman sona erer. Emekliliğine bir yıl kalan Oruç Hoca okulun bahçesinde yine bir hortumun hayret uyandıran bir şekilde hareket ettiğini ve etrafı suladığını görür. Bu kez nedenini bilen hoca doğru mahzene iner, karanlıkta bir çift gözle karşılaşır, öğrenciye adını sorar:

- Umut,
- Peki ya soyadın?
- Martin.

2. 4. Üç Baykuş¹¹

Roman üç kısımdan oluşur. Birinci ve üçüncü kısım birbirine bağlı bir hikâyedir. Uzun olan ikinci kısım ise romanın ana gövdesini oluşturan anlatının yer aldığı kısımdır. Birinci kısımda 5-6 yaşlarında küçük bir çocuk babasıyla bir park gezisi sırasında gizemli baykuşlarla göz göze getirilir ve bu noktada küçük çocuğun hikâyesi sonlandırılıp romanın ikinci kısmına geçilir.

Oldukça uzun ve yoğun olan ikinci bölümde karşımıza üç kahraman çıkar. Bunlardan biri aynı zamanda yazar-anlatıcı olan merkezî kişidir. Diğer iki kahraman ise yazar anlatıcının öğrencileri olan Kadir ve Onur'dur. Sıra dışı bir öğretmen ve öğrenci portresi çizen kahramanlar kendi aralarında yaptıkları felsefi tartışmaları ve beyin fırtınalarını bir düzene koyarak belli aralıklarla Düzce'nin muhtelif yerlerinde buluşmalar gerçekleştirirler. Bu buluşmalarda başta Niçe (Nietzsche) hakkındaki kitaplar olmak üzere, felsefi, tarihî, edebî ve dinî alanda birçok kitabı ve sinema filmini tartışır ve değerlendirirler. Gelenekselleşmiş din algısı, menfaat eksenli ahlak anlayışı, yanlış batılılaşma vb. çok çeşitli konuda ileri sürdükleri fikirleri birbirleriyle paylaştıkları bu buluşmalarında içinde yaşadıkları toplumdan ayırdıklarını fark eden bu üç kahraman giderek baykuşa benzemeye başlar. Romanda "Baykuşlaşma" metaforuyla açıklanan bu durum ikinci kısmın sonunda belirgin bir hal alır ve kahramanlar artık tamamen baykuş olmuşlardır.

Eserin ana gövdesini oluşturan ikinci bölüm, Düzce'nin farklı ilçelerinde toplanan üç kahramanın okudukları kitapların ve izledikleri filmlerin eleştirilerini yapmak suretiyle felsefi bir anlatıya dönüşür. Bu bölümde yoğunlaşan edebî tartışmaların derin yapısında belirgin bir Tanrı inancı sorgulaması vardır. "Deist, teist, ateist, agnostik" kavramları tartışılarak inanç konusu derinlemesine irdelenir. Yazar-anlatıcının özellikle bu noktalarda örtülü müdahaleleri sezilmekte ve tartışmaları yönetmektedir. Film ve roman özetlerinin tartışılan konuya göre esere başarıyla monte edildiği bu kısımlarda yazarın ilahiyatçı kimliği hissedilir. "Niçe Okumanın Bedeli" alt başlığıyla yayımlanan eserin tamamında başarılı bir Niçe değerlendirmesinin metne yerleştirildiği görülür. Bu hususta değerli olan esasen bu okumalarda Niçe'nin "üstün insan" kavramına yöneltilen eleştiridir. Bir yönüyle ilahiyatçı olan yazar vermek istediği inanç felsefesini Niçe eleştirisi üzerinden vermekte, bir yandan Niçe'yi eleştirirken diğer taraftan toplumda olması gerektiğine inandığı din anlayışını da okuyucuyla paylaşmaktadır. Bu roman sadece felsefi konulara temas eden bir eser olmanın ötesinde belli bir felsefi doktrini merkezine alıp salık veren bir eser olması yönüyle "felsefi roman" niteliğini taşımaktadır. Bu bağlamda söz konusu eserin aynı zamanda Niçe incelemelerinde kullanılabileceği de açıktır.

Postmodernist bir yaklaşımla kurgulanan romandaki üç kısım da birbiri içine geçmiştir. Aynı iç içe geçmişlik romandaki realiteyle fantazma arasında da vardır. Okuyucu çoğu zaman gerçek dünyadan, kahramanları birer baykuş olan sanal âleme geçişi idrak edemez. Nitekim okuyucu oldukça kısa tutulan üçüncü bölümde en baştaki küçük çocuğun hikâyesine döndürülür. Çocuğun parkta dikkatini çeken baykuşlar hakkında bu bölümde birkaç bilgi daha verilir. Bir dalda üç farklı türde (peçeli, puhu ve alaca) baykuş enteresan bir şekilde yan yana gelmiştir ve çocuğun babasına göre bu hayli ilginç bir durumdur. Çocuk ve baykuşların bakışmaları ile roman sona erdirilir. İkinci bölümde anlatılan o uzun bölümün esasen çocuğun gördüğü baykuşların baykuşlaşma hikâyesi olduğunu okuyucu romanın sonunda kavramaktadır.

¹¹ Bedri BOZDEMİR, *Üç Baykuş*, Yazı İşleri Yayınları, İstanbul, 2013, 487 s.

2. 5. Sev ve Yaşa¹²

Yazarın “Sev ve Öl” adını taşıyan ilk romanının devamı niteliğinde olan eser “Tutkun Sevginin Doğuşu” alt başlığını taşımaktadır. Bölüm ayırımına gidilmeyen roman 100 plottan oluşmaktadır.

Bir tamamlama romanı olan “Sev ve Yaşa” romanında “Sev ve Öl”de başlayan Bulut ve Rahşan arasındaki gönül ilişkisi, ilk romanda uyandırılan merak duygusunu giderecek şekilde sonlandırılmaktadır. İlk romanda başkahraman Bulut’un yaşadığı duygunun bir aşk mı yoksa tutku mu olduğu sorusu yanıtsız kalmış, Bulut aynı zamanda öğrencisi olan Rahşan’a karşı hissettiği aşk, sevgi, seveda ve tutku duyguları arasında kararsız bırakılır. Aşk felsefesinin sorgulandığı bu yolculuk esnasında Bulut’a eşlik eden Şehzade ve Beyzade karakterlerine bu romanda güzellik meleği “Sultan” ve sevgi meleği “Padişah” eşlik eder. Eserdeki bu kahramanlar da tıpkı ilk romandaki gibi imgesel kişilikler olup, Bulut’un iç monologlarının verilmesinde işlevsel bir rol üstlenmişlerdir.

Bir önceki romanda üniversite aşamasında bırakılan Rahşan bu kez üniversiteyi kazanmış ve Ankara’ya yerleşmiştir. Artık Bulut ve Rahşan arasına gurbet girmiş ancak irtibatları kopmamıştır. Mektuplaşmalar ile Ankara ve Düzce ziyaretleri eserin merkezi kişilerini yine bir araya getirir. Bu buluşmalarda Eros ve Psyche’nin aşklarından Türk sinemasının arabesk aşk filmlerine, dünya ve Türk edebiyatının klasik aşk kurgularından, İbn-i Arabi ve Mevlâna gibi aşk estetiği üzerine yorumlar geliştirmiş önemli düşünürlerin görüşlerine kadar birçok husus ele alınmıştır. Şiir, mektup ve mesajlaşmaların başarılı montaj örnekleriyle esere yerleştirildiği uzun anlatıda okuyucu Bulut’un Rahşan’a duyduğu aşkın nitelik değiştirdiğine şahit olur.

Romanın ilerleyen bölümlerinde yazar Sev ve Yaşa’nın özünü Mesnevi’den bir hikâyeye ile şu şekilde ifade eder:

“Kendi evindeki defineden habersiz yaşayan birine rüyasında başka bir kentte define olduğu söylenince adam yollara düşer ve oraya varır. Fakat orada kendisine gerçekte definenin kendi evinde olduğu söylenir. O da gerisin geri döner ve defineyi bulur.” Söz konusu hikâyedekine benzer şekilde Bulut için de aradığı asıl aşk evinde, eşi Ayça’dadır. Bulut’un Rahşan’la yaşadığı platonik aşk macerasını büyük bir olgunlukla karşılayan eşi Ayça, Bulut’un Sev ve Yaşa’da keşfettiği definesi olmuştur. Yazar’ın ifadesiyle Rahşan, Bulut’un “Sev ve Öl”deki Leyla’sıdır ve “Sev ve Yaşa”da yerini güzellikle Ayça’ya bırakmıştır.

2. 6. Tutkun¹³

Roman üç ana kısımdan oluşmaktadır. “*Bakma İzni*” adını taşıyan birinci kısımda Tutkun adında genç bir öğretmen, ilk görev yeri olan Düzce’ye yerleşir ve romanın merkezî kişisi olan Tutkun Öğretmen ruhsal yönleriyle okuyucuya tanıtılır. Saf bir Anadolu delikanlısı olan Tutkun’un aşk konusunda henüz tecrübesi yoktur. Karşı cinsle ilişkilerini hep geleneksel kalıplar içerisinde yaşamıştır. Tutkun’un bu mahcup ve çekingen tavrı, çalıştığı okula görevlendirmeye gelen “Can Öğretmen” ile tanışmasıyla önemli ölçüde değişir. Tutkun’un aynı evi paylaştığı bu samimi arkadaşıyla yaptığı konuşmalar aşka dair düşüncelerinde adeta bir kırılmaya sebep olur. Can’ın, Tutkun’la konuşmaları sırasında paylaştığı aşk felsefesi, Rimbaud ve Hz. Mevlana’dan verdiği örnekler, Tutkun’un aşka ve sevgiye dâir düşüncelerinde değişime yol açar. Böylelikle, roman boyunca işlenecek olan Tutkun’un aşk anlayışının geçirdiği değişim ilk bölümde başlatılır.

1999 Düzce Depreminde hayatını kaybeden Can Öğretmen, Tutkun’un hayatından erken ayrılmış ama Tutkun üzerindeki etkisi sürekli devam etmiştir. Tutkun için Can’la

¹² Bedri BOZDEMİR, *Sev ve Yaşa*, Dahi Yayıncılık, İstanbul, 2014, 732 s.

¹³ Bedri BOZDEMİR, *Tutkun*, Dahi Yayıncılık, İstanbul, 2014, 215 s.

karşılaşması bir bakıma Hz. Mevlâna ve Şems birlikteliği gibi olmuş; yazar-anlatıcı, Tutkun'un gözlerini 'aşk'a açması nedeniyle Can'ı eser boyunca 'büyücü' olarak nitelemiştir.

Romanın "*Güzellik Bakışı, Çisentiler, Çırpınışlar*" adını taşıyan ikinci kısmında Can sonrası karmaşık duygular yaşayan Tutkun adeta bir şıpsevdi gibi, gördüğü bayanlarda estetik haz uyandıran taraflara odaklanmaya başlar. Artık eski çekingen Tutkun'un yerine, 'güzel'i arayan, estetik peşinde koşan bir âşık tipi gelmiştir. Bu süreçte Tutkun, yolda, otobüste ve diğer yerlerde karşılaştığı herhangi birinden, okuldaki öğrencilerine kadar kendisinde estetik haz uyandıran tüm bayanlara dair içinde bir şeyler hisseder. Bu hisleri romanda iç monologlar halinde başarıyla verir. Zamanla karşı cinsle münasebetler konusunda kendisini daha da geliştiren Tutkun bazı durumlarda hislerini karşısındakiyle paylaşır. Tutkun'un söz konusu hislerini açık ederken vurguladığı husus ise bayanlarda kendisini çeken yönün asla erotik olmadığı tamamen "güzellik" kavramı olduğudur. Tutkun'un kısa sürede onlarca bayana meftun olabilmesi, okuyucuya da kahramanın karşı cinsten seksepalite dışında bir şey aradığı izlenimini verir. Nitekim yazar bu durumu ilerleyen bölümlerde daha belirginleştirir ve Tutkun'un bütün bayanlarda aradığının Leyla'nın bir prototipi olduğu belirtilir. Romanın birçok gönül macerası, flört ve tanışma ile devam eden ikinci kısmında Tutkun'un görüştüğü bayanlarla uzun dialoglarını ve aşk kavramına dair tekâmülünün bilinç akımı tekniğiyle verildiğine şahit olunur. Bu süreçte Tutkun olgunlaşmaktadır. Romanda sıklıkla geçen "insan sadece kendi meleğini arar" cümlesi bir bakıma eserin ana örgesini ifade etmektedir.

Tutkun Öğretmen'deki aşk duygusunun olgunlaşım, ilahi aşka evrilmesi romanda üçüncü kısımda verilir. Artık okuyucu karşısında Rimbaud değil Fuzûli ve Şeyh Gâlip okuyan, onlardaki aşk anlayışını benimseyen bir âşık adayı vardır. Tutkun artık karşı cinsle böylesine bir olgunlukla yaklaşır. Romanın sonuna doğru Tutkun kendisi için bir anlam ifade etmeyen bir ilişki yaşar ve bu bayanla evliliğin kıyısından döner. Bu yanlış tercihinden dönmeyi başaran Tutkun aradığı aşk tanımının karşılığını bir otobüs yolculuğu esnasında karşılaştığı Füsün isimli bir bayanda bulur. Aşk, sevgi ve evlilik konusuna tam da kendisi gibi yaklaşan bu bayanla mutlu bir evlilik yapan Tutkun Öğretmen aradığı aşkı ve kişiyi bulmuştur.

2. 7. Uyanış¹⁴

Roman giriş ve 50 plottan oluşur. Romancı bu eserinde de yazar-anlatıcı olarak okuyucu karşısındadır. Bu kez Eren ismiyledir ve yine bir öğretmendir. Bir gün Eren Öğretmen, kendisinden on yaş küçük olan dayıoğlu Fevzi'nin bir rüyasını dinler. Yeğeni olan Fevzi'nin rüyası hayli ilginçtir ve roman tamamen bu rüyanın tahlili ve bu rüya sonrası Fevzi'nin hayatının değişmesi üzerine kurulacaktır.

Fevzi rüyasında bir ikizi olduğunu görür. Çevresinde gördüğü beş kişinin de ikizleri vardır. Her ikiz bir iple yanındakine bağlıdır. Yanındaki dördlünün ikizleri iplerinden kurtularak havalanırlar ve mutludurlar. Bu kişiler manevi olarak da yükselmişlerdir. Fevzi'nin ikizi de diğerleri gibi yükselip mutlu olmak istemektedir ama ikiziyle arasındaki ip buna müsaade etmez, ikiz biraz yükselse de tekrar geri gelir; Fevzi'ye kendisini serbest bırakmasını söyler. Fevzi de ikizini özgür bırakmak ister ama nasıl olacağını bilmemektedir. İkizi Fevzi'ye yüklerinden kurtulmasını tavsiye eder. Bunu kabul eden Fevzi'nin ikizi de yükselmeye başlar; artık o da mutludur. İkiz sonra tekrar geri döner ve Fevzi'den bir söz ister. Fevzi'ye bir daha kendisini indirmemesini ve eski yüklerini tekrar yüklenmemesini ister. Fevzi de söz verir ve rüyadan uyanır.

Fevzi'nin rüyasını paylaştığı Eren, Fevzi'yi küçüklüğünden beridir tanımakta ve aralarında abi-kardeş ilişkisinin yanı sıra sıkı bir dostluk da bulunmaktadır. Eren bu rüyayı Allah'ın Fevzi'ye bir lütfu olarak görür ve rüyanın çok derin anlamlar içerdiğini söyler. Eren

¹⁴ Bedri BOZDEMİR, *Uyanış*, (Yayınevi Belirtilmemiş), İstanbul, 2015, 470 s.

ve Fevzi ile birlikte rüyanın yorumuna başlanır. Rüyanın yorumlanmaya başlamasıyla birlikte gelişen Fevzi'nin manevi uyanışı, esasen Fevzi'nin kendi hayatında radikal kararlar almaya başladığı, değişmeyi istediği bir döneme denk gelmiştir. Fevzi, askerlik görevi dışında hayatı boyunca köyünden dışarı çıkmamış, aile ve akrabalık ilişkileri arasına sıkışıp kalmış, dost ve tanıdıklarının işlerine koşan saf ve temiz bir fabrika işçisidir. Rüyasını paylaştığı Eren ile artık bu rüyanın gerektirdikleri üzerine konuşurlar. Eren, Fevzi'ye okumasını tavsiye ettiği kitaplarla uyanış sürecinde onu destekler. Okunan her kitap uzun uzadıya romanda tartışılır ve okuyucu Fevzi'deki fikrî tekâmüle şahit olur. Artık Fevzi fabrikadaki görevi dışında köylülerin boya işlerine, akrabalarının kabak işlerine koşmak istemez. Fevzi'deki bu değişimde Eren'in etkisi olduğu romanda Fevzi'ye yönelik kimi uyarılarından anlaşılmaktadır. Özellikle Fevzi'nin herkese 'abi' diye hitap etmesi, köydeki el öpme âdeti, Eren'in ikna edici eleştirileri ile tartışmaya açılır. Fevzi'nin en büyük değişimi ise din algısında yaşanır. Fevzi, Eren'in tavsiye ettiği kitaplarla örfi İslam'dan, ayet ve sünnet eksensli bir İslam anlayışına yönelir. Din adına tatbik edilen geleneksel uygulamaları reddeder.

Fevzi'nin bu gelişimi artık onu köyden taşınmayı düşünmeye kadar götürür. Roman Fevzi'nin rüyasını ve sonrasında yaşadıklarını özetlediği bir şiiri Eren ile paylaştığı kısımla bitirilir.

2. 8. Altı Parmak¹⁵

Roman üç bölümden oluşur. Romanın ilk ve son bölümleri, Yusuf isimli öğrenci ile İbrahim Öğretmenin bir otobüste yaşadıkları hikâyeye bağlanır. İlk bölümde İbrahim Öğretmen otobüste birlikte seyahat ettiği Yusuf'un erdemli bir davranışına şahit olur ve bu hoşuna gider. Asıl hikâye ikinci bölümde verilecek ve anlatım bu bölümde gerçekleşecektir.

Romanın ikinci bölümünde merkezî kişi İbrahim, öğrenci sorunlarıyla yakından ilgilenen bir lise öğretmenidir. Bir gün okullarında bir eğitim projesi olan DEGEP (Düzce'de Eğitimi Geliştirme Projesi) kapsamında öğretmenlere öğrenci grupları paylaşılır ve bir tür eğitim ve yaşam koçluğu yapmaları istenir. Öğrencilerle daha önceden sohbet grupları olan ve bu kendi belirlediği öğrenci topluluklarıyla güzel ilişkiler geliştiren İbrahim, proje öğrencilerinin kendisine habersiz olarak verilmiş olmasını yadırgar ve düşünme süresi ister.

Düşünme süresi içerisinde İbrahim Öğretmen altı gece altı farklı rüya görür. Bu rüyaların her birinde kendini farklı biri olarak gören İbrahim, her rüyanın sonunda çeşitli kazalarla bir parmağını kaybeder. Gördüğü altı rüyanın sonucunda altı parmağını kaybeden öğretmen, bu rüyayı kendisine projede verilen altı öğrenciyle çalışması gerektiği şeklinde yorumlar ve öğrencilerle görüşmeyi kabul eder.

Romanda bu aşamadan sonra İbrahim Öğretmenin bu altı öğrenci ile görüşmeleri sıklaşır ve planlı hale gelir. Gerçekleşen görüşmelerde öğrencilere okumalarını tavsiye ettiği Ali Fuat Başgil'in "Gençlerle Başbaşa" adlı kitabın kritiği de eş zamanlı olarak yapılmaktadır. Bu süreçte İbrahim Öğretmen öğrencilerin dünyalarına girmeye ve onlarla yakın ilişkiler kurmaya çabalar. Klasik öğretmen-öğrenci ilişkisi dışında öğrencilerle adeta özdeşim kurar. Üniversiteye hazırlık aşamasında altı gencin aileleriyle görüşür, onlarla birlikte çeşitli yerlere ziyaretler yapar.

Okuyucu, romanın sonuna doğru altı gencin artık olgunlaştığına ve daha sağlam kararlar verdiklerine şahit olur. Romanın sonunda beklenen olur ve gençler üniversiteye yerleşmede başarı gösterirler.

Romanın kısa tutulan son bölümünde, ilk bölümde verilen Yusuf karakterinin altı genci gökyüzüne çıkardığı bir sahneye yer verilir. Böylelikle yazar, eserin birinci bölümünde yarım kalan hikâyeyi tamamlayarak bölümler arası kurguyu birleştirmiştir.

¹⁵ Bedri BOZDEMİR, **Altıparmak**, (Yayınevi Belirtilmemiş), İstanbul, 2015, 350 s.

3. Bedri Bozdemir Romanlarının Bazı Temel Özellikleri

Roman tahlili konusunda ortaya konulmuş yerli ve yabancı araştırmacıların değerli çalışmaları romanın özelliklerini belirlemede yol gösteren değerli yöntem ve teknikler önermektedir. Bu çalışmaların geneli göz önünde bulundurulduğunda bir romanın temel unsurlarının zaman, mekân, şahıs, konu, ileti, anlatıcı, bakış açısı, tema, izlek, kurgu, olay örgüsü, dil ve üslup, zihniyet, yapı, tür vb. alt başlıklar altında değerlendirildiği görülecektir. Kuşkusuz roman türünde bir edebî eseri sözünü ettiğimiz bu başlıkların her biri çerçevesinde odaklanarak ortaya koymak eserin niteliklerini belirlemede en kuşatıcı yoldur. Çalışmamızda daha önce eserleri üzerine herhangi bir araştırma yapılmamış olan yazarın romanları belirli bir sınırlamaya gidilerek “anlatıcı, konu, şahıs kadrosu, zaman ve kurgu teknikleri” alt başlıkları altında ve genel bir yaklaşımla ele alınmıştır. Mekân konusuna ise tematik açıdan “Düzce” ve kent kimliği bağlamında yaklaşmıştır.

3. 1. Anlatıcı

Bedri Bozdemir “*Tutkun*” romanı dışındaki eserlerinde yazar-anlatıcı olarak yer almış ve 1. Tekil kişi ‘ben’ dilini kullanmıştır. (*Tutkun, Sev ve Öl, Sev ve Yaşa* Romanlarında “o” kişisi ile tanrısal bir anlatıcı tipi vardır) Bu romanlarda yazarın bizzat kendisi romanın anlatıcısı ve aynı zamanda birçoğunda merkezî kişisidir. Romanların anlatımında pek tercih edilmeyen bu anlatıcı tipiyle okuyucu karşısına çıkan yazarın bu tercihini yazarın roman üslûbunun bir parçası olarak görmek mümkündür.

“*Kahraman anlatıcı, tanık anlatıcı, birinci kişi anlatıcı, ben anlatıcı, benzer anlatıcı, fisrt person, homodiegetic*” da denilen bu anlatıcı tipi için ‘Özne Anlatıcı’ adlandırmasını kullanabiliriz.¹⁶ Ne var ki romancılık tekniği açısından bu noktada ortaya çıkan sorun yazarın kendisini eserden ne denli soyutlayabileceği ve tarafsızlığıdır. Bununla birlikte okuyucunun yazarı roman kahramanlarından biri olarak nasıl tanıyabileceği ve tek yönlü anlatımın nasıl genişleyebileceği ise diğer sorunlar olarak ortadadır. Bu ve benzer sorunlarla karşılaşan özne anlatıcı için üç öneride bulunan Mehmet Tekin’e göre ilk olarak görme ve sezme gücünü artırıp anlatıcıyı daha donanımlı kılmak mümkündür. İkinci öneri, romanda anlatıcıyı betimleyebilecek gözlemci kahramanlara yer vermektir. Üçüncü yol ise anlatıcının ruhsal ve duygusal dünyasını yansıtabilecek mektup ve anı gibi yöntemlere başvurmaktır.¹⁷ Ele alınan romanlarda yazar, genellikle ilk seçeneği tercih etmiş ve ben anlatıcıyı mümkün olduğunca diğer kahramanlara hâkim kılmıştır. Bozdemir’in romanların tamamında öğrencilerini ve akrabalarını yakından tanıyan bilge bir öğretmen olarak karşımıza çıkartılmış olması önemlidir. Eserlerin tamamında öğretmen kimliğiyle karşımıza çıkan anlatıcının bu vasfı da söz konusu durumu güçlendirmektedir. Mektup ve anı da dahil olmak üzere montaj tekniğine sıklıkla başvuran Bozdemir, romanlarındaki eser ve film kritiklerinde, diğer kahramanlarla teati edilen konularda ve diğer kahramanların olgunlaşmasında oynadığı belirgin rol ile “ben” anlatıcının sınırlılıklarını giderme yoluna gitmiştir.

3. 2. Konu

Bozdemir romanlarını, eserlerde ele alınan konulara göre tasnif etme ve bu bağlamda da adlandırmaya gitme konusunda öncelikle yazarın eserlerinde yer verdiği roman sınıflamalarını anmak yerinde olacaktır. Yazar her romanında romanın türünü de okuyucuyla paylaşır. Sırasıyla “Sev ve Öl (Fenomonolojik Bibliyografik Roman), Üç Baykuş (Gerçekçi Fantastik Roman), Uyanış (Gerçekçi Bibliyografik Roman), Altı Parmak (Gerçekçi Didaktik Roman) bu tanımlamalardan birkaçıdır. Bu adlandırmalar kuşkusuz romancının farklı türler denediğini göstermektedir. Her bir romanın konu ve tür adlandırmasını ortaya koymak daha ayrıntılı çalışmalarda gerçekleştirilebilir ancak bütüncül bir yaklaşımla ortaya koyduğumuz

¹⁶ Nurullah ÇETİN, **Roman Çözümleme Yöntemi**, Öncü Kitap Yayınları, Ankara, 2009, s.110

¹⁷ Mehmet TEKİN, **Roman Sanatı I**, Ötügen Neşriyat, Ankara, 2001, ss.50-52

çalışmamızda incelediğimiz tüm romanlarda hâkim olan unsur felsefi tartışmalardır. Fantastik ya da didaktik başlığı ile verilen eserlerde dahi yazarın sıklıkla felsefi çözümlemelere gittiği görülmektedir. Gerçekçi fantastik roman iddiasındaki “Üç Baykuş” romanı bu anlamda iyi bir örnektir ve başından sonuna değin bütünlüklü bir Niçe eleştirisi içermektedir. Yazarın ilk eserleri olan “Sev ve Öl (Fenomenolojik Bibliyografik Roman)” ile “Tutkun (Leyla’nın İzinde)”da toplumda egemen olan aşk kavramı eleştirilmekte ve “aşk” konusu, Estetik Felsefesi bağlamında ele alınmaktadır. Yazarın felsefi konularda yoğunlaşan romanlarına örnek olabilecek bir diğer eseri “Siyah İnci”de ise günümüz ideolojileri felsefi anlamda tartışmaya açılır. Köyde yaşayan bir işçi olan “Fevzi”nin kişisel gelişimini ele alan Uyanış romanının ise temelde toplumun geleneksel din algısına ciddi bir eleştiri ortaya koyduğunu ve din felsefesi etrafında şekillendiğini söylemek mümkündür. Örneklerini daha da artırebileceğimiz bu tarz felsefi-düşünsel tarz, yazarın diğer romanlarında da belirgindir. Bu anlamda yazarın romanlarında fantastik öğeleri başarıyla kullanması, ciddi tarih bilgileri sunması, kimi romanlarda psikolojik çözümlemelere gitmesini göz ardı etmeden genel anlamda Bedri Bozdemir romanlarının konularına göre felsefi içerikli romanlar olduğunu söylemek mümkün görünmektedir.

3. 3. Şahıs Kadrosu

Anlatıcı başlığında da verildiği üzere Bozdemir, romanlarında bizzat bir kahraman olarak vardır. Yazarın anlatı içindeki bu tarz varlığı önemli oranda işlevseldir ancak misyoner bir duruşu ifade etmemektedir.

Eserlerinde eğitimci yönü derinden hissedilen yazarın romanlarındaki şahıs kadrosunu öğrencilerin şekillendirdiğini görürüz. Bu öğrenci topluluğu (*Sev ve Öl/ Rahşan, Arı Falı/Özen, Gülüfer, Aslı, Nurdan, Altı Parmak/ Zeynep, Ayşe, Tolgahan, Yavuz Can, Erdem, Melek Nur, Siyah İnci/Enes Martin, Üç Baykuş/ Onur ve Kadir*) yazarın dünyalarına girdiği, fiziksel ve ruhsal durumlarını ayrıntılarıyla bildirdiği şahıslardan oluşmaktadır. Bu öğrenciler biyolojik olarak genç ancak zihnen olgun insanlardır. Yazar-anlatıcı bu şahıs kadrosuyla klasik öğretmen-öğrenci ilişkisinin dışında sıra dışı bir ilişki geliştirir. Eserlerdeki şahıslar, romanın başında buldukları konumdan uzaklaşarak kişisel gelişim anlamında olumlu yönde değişim gösterirler. Yazar roman şahıslarını adeta birer oyuncu olarak yönetir; eser sonunda sınav kazanılmış, değişim ve dönüşüm tamamlanmış, engeller aşılmış ve süreç başarıyla tamamlanmıştır. Bu tekâmül durumu yazarın öğrenci dışında kahramanları ele aldığı “Uyanış” romanındaki işçi Fevzi ve “Tutkun” romanındaki başkahraman Tutkun Öğretmen için de geçerlidir.

Yazarın romanlarının yazar/anlatıcı ve onun etkileşim halinde olduğu birkaç roman kahramanı arasında geçiyor olması, şahıs kadrosunu kısıtlayan bir unsur olarak düşünülse de eserlerde zengin bir dekoratif kişilik kadrosu bulunduğunu belirtmek gerekir. Siyah İnci’de Enes’in öğretmen ve arkadaşları, Arı Falı’nda kızların aileleri, Tutkun’da gönül ilişkisi yaşanan bayanlar bu bağlamda değerlendirilebilecek türden kişilerdir.

3. 4. Zaman

Belirgin bir zaman vurgusunun olmadığı Bozdemir romanlarında olaylar genellikle bir eğitim yılı ya da döneminde tamamlanmaktadır. Okuyucuya roman içi vaka zamanını vurgulama gibi bir endişesi olmayan yazarın romanlarındaki dış zamanı okuyabilmek adına okuyucunun elinde bir hayli veri vardır. Montaj tekniğiyle yerleştirilen sinema filmlerinin ve yeni çıkanlar arasında yer alan yayınların tahlilleri, ülke ve şehir gündemini meşgul eden kimi sosyal hadiselerin mevzu bahis edildiği yerler okuyucuyu roman dışı zamanın içine çeker:

“... haberleri izlemiştim, yeniden şekilleniyordu Ortadoğu. Libya, Mısır, Tunus’tan sonra, sallanıyordu Suriye, kan gölüne çevrilmişti, halkına bombalar yağdırıyor, ülkenin ikinci büyük kentini yerle bir ediyordu rejim, fakat bir o kadar can çekişiyordu zalim rejim.”¹⁸

Yazarın romanın kurmaca dünyasında zaman kavramını çok önemsemediği görülür. Kurgunun inşasında zamansal bir ayarlamaya gidilmediği, olayların hangi tarih aralığında cereyan ettiğine dair zaman işaretlerine nadiren yer verilmesinden anlaşılmaktadır. Bu bağlamda romanlar geleneksel anlatılarda yer alan zaman kavramı gibi belirsizdir ancak yazarın bu tercihini modern ve postmodern romanların benzer zaman anlayışıyla açıklamak daha anlamlı olacaktır.¹⁹

Bu bağlamda soyut bir zaman verisi olarak “değişim” ve “dönüşüm” kurgusu etrafında gelişen romanlarda zamanın ilerlediği, kahramanların gelişim sürecinden anlaşılır ve hissettirilir. Belli bir süre sonra yazar-anlatıcı ya da merkezdeki diğer roman kişilerinin geçirdiği değişim zaman bakımından da anlaşılır hale gelir.

3. 5. Kurgu Teknikleri

Yazar Bedri Bozdemir, iletiyi ön plana aldığı romanlarında kurmacayı sınırlı tutarak gerçekçi olmayı tercih etmiştir. Özellikle “Üç Baykuş”, “Uyanış”, “Siyah İnci” gibi romanlarda yazar-anlatıcı ile bilinç aktarımında bulunduğu diğer roman kişileri arasındaki dialoglar ve düşünce paylaşımları roman kurgusundaki eylem varlığını kısıtlar. Konuları itibariyle de felsefi düşüncelerle örülü romanların kurgulamasında yazarın ileti ağırlıklı anlatısı için kendisine uygun kurgu zemini oluşturmada ise fantastik öğelerden, rüya motifinden, değişim, dönüşüm ve olgunlaşma gibi kurgu tiplerinden yararlandığı görülür.

Eserin merkezinde yer alan üç kahramanın düşünsel anlamda yaşadıkları değişimi ele alan “Üç Baykuş” romanında yazar, eserin sonunda kahramanları baykuşlaştırır. Bu “baykuşlaşma” motifi, Kafka’nın “Dönüşüm” romanındaki gibi kişilerin içinde buldukları durumdan, gösterdikleri değişime uygun olarak herhangi bir hayvan figürüne dönüşmelerini hatırlatır. Bu noktada eserdeki baykuş tercihi, yazara göre, karanlıkta görüş yeteneğine sahip olmalarıyla ilgilidir. Toplumun baykuşa yüklediği anlam da üç kahramanın toplum içinde giderek yalnızlaşmış olmalarıyla örtüşür. Dönüşüm kurgusuna benzer şekilde olgunlaşma kurgusu da *Siyah İnci*’de Enes Martin, *Uyanış*’da Fevzi, *Tutkun*’da Tutkun karakteri için geçerlidir. Yazar-anlatıcı söz konusu kişilerin kişisel gelişiminde görev üstlenir, okuyucu yazarla birlikte roman kişilerinin olumlu yöndeki değişimine şahit olur. Romanın merkezî kişisini belirli bir noktadan alıp, kişisel gelişimini yaşatma ve okuyucuyu da bu duruma tanık etme Bozdemir romanlarının kurgusunda sıklıkla karşılaşılan bir durumdur.

Roman kurgusu içerisine rüya motifini başarıyla uygulayan yazarın yarattığı kahramanların ruhsal durumlarını ve bilinçaltı yönelimlerini önemsemediği görülür. Bu bağlamda “Uyanış”, “Altı Parmak” ve Arı Falı” romanları kurgusunda önemli oranda rüya motifi taşıyan eserlerdir. Tamamıyla rüya yorumuna dayanan “Uyanış” romanında başkahraman Fevzi’nin gördüğü rüya, sadece Fevzi’nin yaşamına değil romanın kurgusuna da yön vermiştir. Romandaki bütün kurgu parçaları Fevzi’nin rüyasının yorumlanması ve bu rüyanın gerektirdiklerinin gerçekleştirilmesi ile şekillenir. Bu noktada yazar-anlatıcı kendisini yine bir yol gösterici olarak ortaya koyar. “Altı Parmak” da kurgusunda rüya motifinin önemli yer ettiği bir eserdir. Yazar-anlatıcının roman kişilerini sahiplenmesi ve onlarla bir yolculuğa çıkması, altı parmağını kaybettiği bir rüyanın sonucunda olur. “Arı Falı” romanında ise gerçekliği ve kurmaca dünyayı birbirinden, yazar-anlatıcının gördüğü bir rüya ayırır. Söz konusu romanda önemli yer tutan arıların hikâyesi ise sadece bir rüyadır ve ana hikâyeye monte edilmiştir.

¹⁸ Uyanış, s.211

¹⁹ Nurullah ÇETİN, Age., s.127

Yazarın roman kurgulamada başvurduğu diğer roman teknikleri bir hayli zengindir. Yazar, düşünsel ağırlıklı romanlarında, özetleme tekniği, montaj tekniği, otobiyografik teknik, leitmotiv tekniği, diyalog tekniği, iç monolog tekniği, iç çözümleme tekniği ve bilinç akımı tekniklerini sıklıkla kullanır. Bozdemir'in, eylem bakımından zayıf ve felsefi tartışmayı öne çıkardığı eserlerinde anlatım, kahramanların izledikleri sinema filmlerinin ve okudukları romanların teati edilmesi ile gerçekleştirilir. Bu kısımlarda yazarın söz konusu film ve roman özetlerini montaj tekniğiyle esere başarıyla uyguladığını söylemek mümkündür ne var ki yazar kimi romanlarında söz konusu teknikte aşırıya giderek paragraflar boyunca süren uzun film ve roman özetleri ve kitap değerlendirmeleriyle anlatımı ihmal etmekte ve romanların akıcılığını olumsuz yönde etkilemektedir.

Yazar-anlatıcının roman kişilerinin değişimine okuru tanık ettiği uzun anlatım sırasında sıklıkla roman kişilerinin ruhsal çözümlmelerini yaptığını görmek mümkündür. Bir tür iç çözümleme tekniği olan bu uygulamada yazarın tüm eserlerinde kendisini ısrarla bu uygulamanın dışında tutmuş olması, okur için bir soru işaretidir. Zira okur, yazar anlatıcının diğer roman kişilerine ve sosyal hadiselerle dair iç çözümlmelerine ortak olur ancak yazar-anlatıcının kendisi bir gizem olarak kalmıştır ve açık edilmez. Bu durum yazarın monolog ve dialog tekniği açısından zengin yönü için de söylenebilir. Roman kişileri arasında sıklıkla konuşmalar cereyan eder ancak okur, yazar-anlatıcıyı diğer kahramanlardan herhangi birinin iç monoloğunda işitmez ve göremez.

Yukarıda sözünü ettiğimiz montaj tekniği açısından zengin romanlar, eserlerin sonuna konulmuş olan bibliyografyalardan kendisini ele vermektedir. Yazarın tüm eserlerinin sonunda yer alan hayli kabarık kaynakça ve dizinlerde alfabetik bir sıralamayla eserde geçen film, kitap, yazar, konu ve kavramlar, eserde yer aldıkları bölüm numaraları ile birlikte ayrıntılı olarak okuyucuya verilmiştir. Yazarın eğitimci kimliğine, eserlerinde özenle seçilmiş ileti yönünden zengin eserlerin montajı da eklendiğinde didaktik bir kurulum ihtimali belirlemektedir. Eserlerinde buyurgan bir dilden ısrarla kaçınan yazar Bozdemir'in bu sınavı başarıyla verdiğini söylemek mümkündür zira kritize edilen eserlerde uzun uzadıya yer verdiği düşünceleri ikna kaygısı taşımamakta ve sadece kahramanların sesli düşüncelerinden ibaret kalmaktadır. Yazarın bu noktada eserlerinin kurmaca dünyasında yaşadığı didaktik-estetik ikilemi, Şerif Aktaş'ın kurmaca metin ve öğreticilik konusunda öne sürdüğü şu düşüncelerle açıklamak mümkündür:

*“Kurmaca metinlerde öğretmek değil, duyurmak, hissettirmek, ilişkilendirerek anlatmak, sanata has duygu ve düşünce halini metnin dünyasında okuyucuya ve seyirciye sunmak esastır. Yani kurmaca metinler öğretici değildir. Bu demek değildir ki kurmaca metinlerde öğretici yazı parçalarına rastlanmaz. Ancak bu tarz metinlerde sözü edilen öğretici kısımlar metnin dünyası içerisinde başka bir işlevle yer alırlar.”*²⁰ Aktaş'ın kurmaca metin ve öğreticilik ilişkisi noktasında belirttiği husus, yazarın romanlarındaki eser özetlerinin varlığını açıklar niteliktedir. Yazarın yerli yerinde yerleştirdiği bu kısımlarda esasen yazarın okuyucuda sezdirmek ve düşündürmek istediği şeylerin metnin ana gövdesiyle başarılı bir şekilde ilişkilendirilerek okuyucu karşısına çıkarıldığı görülür. Bu noktada yazarın bir diğer yönü eserlerindeki zengin şiir varlığıdır. Yazar eserlerin tamamında montaj tekniğini uygularken önemli oranda kendisine ait şiirlere yer vermiştir. Serbest tarzda ve anlatımı destekler nitelikteki bu şiirler, yazarın şiir türünde de eser verdiğini göstermektedir. Anlatıma paralel gelişen bu şiirler aynı zamanda uzun fikri anlatım sırasında okuyucuyu dinlendirme gibi bir işlev de yüklenmektedir.

²⁰ Şerif AKTAŞ, **Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlili**, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara, 2015, s.18

4. Bedri Bozdemir'in Romanlarında Düzce

1999 yılında Düzce'de yaşanan deprem felâketi, şehrin sosyokültürel hafızasında derin etkiler bırakmış ve bu etkiler günümüzde de devam etmektedir. Depremi şehir sakinlerinin ruh dünyalarındaki derin tesiri bir yana şehrin yeniden yapılanmasında oynadığı rol de büyüktür. Bu anlamda deprem sonrası yeniden kurulan Düzce'de deprem sonrası inşa edilen Kalıcı Konutlar (Yenikent) Düzce'nin yeni yerleşim yeri olması düşüncesiyle ovaya hâkim bir dağ eteğine kurulmuş planlı bir yerleşim yeridir. Aradan geçen zaman içerisinde şehir merkezi planlandığı şekliyle bu bölgeye kaymamış olsa da günümüzde Kalıcı Konutlar adıyla bilinen Yenikent, Düzce'nin en güvenli ve sakin yerleşim yerlerinin başında gelmektedir. Roman yazarı Bedri Bozdemir gerçek yaşamında ve eserlerinde canlandırdığı karakterinde Kalıcı Konutlar'da yaşamaktadır ve köken itibarıyla Düzcelidir. Yazarın geçmişi Düzce'nin zaman içinde değişen şehir kimliğini yansıtacak nitelikte bir Düzce köyüne dayanmaktadır. Düzce şehir merkezi kendisine yakın birçok köyü içine alarak genişleyen ve hızlı gelişen bir şehirdir. Düzce'nin köyleri, şehrin sosyo-kültürel çeşitliliğini yansıtır; Çerkez, Gürcü, Türkmen (Manav), Balkan muhaciri köyleri bu dokunun birer parçalarıdır. Yazar, Düzce'nin bu gerçeğinin bir parçası olarak bir muhacir köyü olan Fevziye'de (Bostanlı) doğmuştur. 15 yaşına kadar köyde yaşayan yazarın eserlerine köy ortamı bu bağlamda girmiştir. Eserlerinde sık sık köy ve kent gerçeğini de irdeleyen yazar şehir insanıdır ve şehri tercih eder:

*“... köy yaşamı yeni hayat soluklarının alınmadığı bir hapishaneydi aslında, güneş vardı var olmasına da, kimse dikkat etmezdi günün doğuşuna, bir aradalık hapishanesinde yaşıyorlardı çünkü, kaşlar-gözlerle uğraşılıyordu, onun bunun malı mülküyle, şunun bunun yaptıklarıyla. O derece içdiş edilmişti anlayışlar.”*²¹

Yazar her eserinde şehre ve insanlara “kendi mekânı” olan Yenikent'ten (Kalıcı Konutlar) iner. Bulunduğu konum itibarıyla diğer insanlardan ve şehirden ayrı durur. Bu tarz bir konum belirleme, yazar-anlatıcının romanda edindiği yer ile de örtüşmektedir. O Kalıcı Konutları sever, orada mutludur. Tüm eserlerinde oradaki huzurlu yaşamın ve doğal çevrenin izlerine rastlanır:

*“Oturduk biz de bir süre, baktık zirveden Düzce'ye, gözler önündeydi, urgan gibi serilmiş bağlantı yolu, kafes kafesti bloklar, öyle yeşildi ki Düzce Ovası, yeşillikler içinde minnacık köyler, köylerden sivrilen ince minareler, küme küme evler, kovan kovan arı toplulukları, göz göz kırlangıç yuvaları... Ne kadar yeşildi Düzce Ovası... Güneyde heybetli dağlar, Köroğlu Dağlarının uzantısı Abant Dağları, dağlarda Van Gogh'un fırçasından çıkmışçasına buğulu kimlikleriyle saklı köyler”*²²

Bir kent tek başına romana konu olabileceği gibi birden çok kent de bir romanın mekân varlığında yer edebilir. Bu ilişkiyi şehri en iyi anlatan edebî türlerden birinin roman olmasıyla ve romanın birçok açıdan şehir gerçekliğiyle buluşmasıyla izah edebiliriz.²³ Bozdemir'in romanlarının en özgün yönü “mekân” tercihi noktasındadır. Yazarın romanlarında bir şehir adeta dekor olmuştur. Tüm eserlerinde okuyucu Düzce ve çevresinde dolaştırılır. Anılan yerler gerçektir ve yazarın duygularıyla birlikte sunulur okuyucuya. “Diğer bir deyişle kent, tüm bu duyguların mekânıdır. Birey kentin sokaklarında, caddelerinde yürürken kente yüklediği anlamlar labirentinin içinde yürür gibidir. Parklar, bahçeler, kafeler, deniz kıyıları, mezarlıklar, köşe başları birer duygu durumunu içinde barındırır.”²⁴ Bu bağlamda şehrin haritasına, duyguların haritası olarak bakmak mümkündür. Düzce'nin

²¹ Uyanış, s.365

²² Uyanış, s.266

²³ Şaban SAĞLIK, “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Şehir”, **Hece Aylık Edebiyat Dergisi**, Medeniyet, Edebiyat ve Kültür Bağlamında Şehirlerin Dili, Özel Sayı 18, 2009, s.314

²⁴ Sezin Selda ALTUN, **Romanda Bir Kent İmgesi Olarak Ankara** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2013, s.5

bilindik mekânları yazarın teşbih ve istiâreleri ile verilir, okuyucu yazarın gözüyle mekânı yeni bir bakış açısından görme imkânı bulur:

*“Geçiyoruz Belediye Meydanı’ndan, yukarılara süzülen iki kule, o kadar kanıksanmışlar ki, fark edilmiyorlar bile, bakmıyoruz minarelere, güneş kifayetsiz, üşüyorlar yükseklerde.”*²⁵

Yazar bütün romanlarında Düzce’yi, şehir merkezinde sosyal ve kültürel özellikleriyle öne çıkan yapıları ve ilçelerini romanlarında temel dış mekân olarak belirler. Bu durum roman kuramı bağlamında bir zaaf olarak görülebilir ancak yazarın söz konusu tercihi meselenin diğer tarafı olan “şehir” açısından düşünüldüğünde değerlidir. Zira artık karşımıza bir edibin hayal gücünde yeniden meydana getirilmiş, sanatçı gözünden görülmüş ve dimağında yeniden kurgulanmış bir kent ortaya çıkar:

*“Barthes ve Lynch, şehri var eden imgenin, şehrin içinde yaşayan, soluk alıp veren, onun hem kendisine sunduklarıyla hem de kendisinden götürdükleriyle ve tabii kendi algısının, arzularının ve tercihlerinin yönlendirmesiyle biçimlendiren kişiler tarafından oluşturulduğuna dikkat çeker.”*²⁶ Yazarın bu noktada değiştirme ve dönüştürme yeteneği oldukça başarılıdır. Bu durumu Düzce’nin birçok tanıdık mekânını kendi algı dünyasından vererek yapar. Yazarın şehrin kalbi olan Belediye Meydanından geçerken taşıdığı duyguların benzerini şehri ikiye ayıran Asar Deresi için de görmek mümkündür:

*“Düzce’nin bir Asar Suyu vardır bilirsiniz. Sevgililer ortalarından nehir geçen yakalardan bakarlar birbirlerine, oradan görürler birbirlerini, ne göremeyecek kadar uzaktırlar, ne de birbirlerine seslerinin çarpacağı kadar yakın...”*²⁷

Yazarın eserlerindeki mekân varlığı tercihinde Düzce’ye işlevsel açıdan yaklaştığını ancak şehri kendi kurmaca dünyasına başarıyla taşıdığını belirtmiştik. Yazarın Düzce’yi ele alırken dikkat çeken bir diğer yönü felsefi yoğunluğu fazla romanlardaki devinimi artırma adına sıklıkla başvurduğu mekân değişimidir. Bu mekân değişimi Düzce ve çevresinde gerçekleşir ve okuyucu adeta şehir turu yapar. Romandaki bu değişik güzergâhlar okuyucu için bir kent rehberi halini alır. Bu durumun en belirgin örneği “Üç Baykuş” romanında görülmektedir. Roman kahramanları olan üç baykuşun buluşma yerleri şehir merkezinde sinema afişlerinin çaprazındaki otobüs durağıdır. Buradan yola çıkarak Düzce’de dolaştıkları yerler arasında sırasıyla Gölyaka, Cumayeri, Çilimli, Beyköy, Kaynaşlı, Gümüşova, Akçakoca, Yığılca, Konuralp yer almaktadır. Bu yerleşim yerleri aynı zamanda romanın bölümlerine ad olmuştur.

Yazar Düzce’yi sadece görsel özellikleriyle değil sosyal ve tarihi nitelikleriyle de romana taşımıştır. Bu noktada ilk olarak Düzce’nin sosyokültürel ve etnik zenginliğini yansıtan roman kişilerini hatırlamak gerekir:

“- Siz bildiğim kadarıyla Trabzon’dan gelmiştiniz değil mi?”

Kerim Bey: Evet, atalar. Biz Ballica köyüne 1948 yılında gelmişiz, o zamandan beri oradayız. Ondan önce Kaynaşlı’nın Sığırlık köyündenmişiz. Oraya da yüz yıl kadar önce, 1850’lerde Trabzon’dan göç etmiş bizimkiler.

- İlginç bizimkiler de öyle olmuş ama Balkanlar’dan, Bulgaristan’dan bizimkiler.

Kerim Bey: Öyle mi? Düzce’nin neresindensiniz Hocam?

- Fevziye köyündenim ama Kalıcı’da otuyorum.

*Kerim Bey: Biliyorum o köyü, muhacir köyü.”*²⁸

“Muhacir köyü, Çerkez köyü, Gürcü köyü, Laz köyü” vb. adlandırmaları eserlerin tamamında zikreden yazar, Düzce köylerinin genel kimliğine oldukça hâkimdir. Bu hâkimiyet

²⁵ Üç Baykuş, s.101

²⁶ Sezin Selda ALTUN, Agt., s.21

²⁷ Üç Baykuş, s.266

²⁸ Arı Falı, s.218

Düzce merkeze bağlı kimi mahallelerde de kendisini hissettirir. Şehrin kültürel yapısını oluşturan parçalardan biri olan Romanları yansıtan söz konusu bir kesit şöyledir:

“Bir curcunaydı Ağa Mahallesi girişi; mahalle sanki kongre merkezi; dolu dolu kahveler, derme çatma gecekondu, çokça tek katlı yapılar... Esmer tenliydi insanların çoğu, at arabası bolluğu, dört kız, yanlarında öğretmenlerine ilişen bakışlar, neler görmedik ki; çokça Romenler, mahalleye sinen kesif rutubet kokusu, köşe başında çorap satan kadınlar, oyuncakları olmayan fakat at arabası süren, çabuk büyüyen çocuklar...”²⁹

Yaşadığı şehir içinde böylesine bir farkındalıkla gezinen yazarın şehrin kimi sosyal meselelerine de duyarlı bir hemşehri olduğu kentin güncel gelişmelerini takip etmesinden anlaşılmaktadır. Bu bağlamda yazar, şehirde gerçekleştirilen Ramazan eğlencelerinden, şehrin muhtelif yerlerine dikilen lalelere kadar hoşuna giden kimi uygulamaları dile getirir:

“Ve uzanıyorduk böylece şehre, şahit olmaya başlamıştık Kervan mevkiindeki yonca kavşaktan itibaren çevre düzenlemesi sadedinde kenarlara belediyece dikilmiş göz alıcı lalelere... Gün boyunca görecektik onları şehirde, ebrulisinden, kırmızılısına, pembelisinden, beyazlısına, sarılısına parklarda bahçelerde, Teşekkür ederim Düzce Belediyesine ve davetkâr göz ziyafetine...”³⁰

Yazar, Düzce şehir kimliğinde büyük kitapçıların bulunmayışını, Osmanlı-Selçuklu mimarisini yansıtan tarihi dokudan yoksun oluşunu teessüfle dile getirir. Çilimli’de gördüğü bir camiye ya da Kaynaşlı’da gördüğü bir çeşmeyi beğenen yazar, bu tarz eserlerin kendi şehrinde olmayışının bir eksiklik olduğunu düşünür:

“Sarı-siyah dikdörtgen taşlarla kaplanmıştı cami kubbeye dek, ilginç bir görüntüsü vardı, betonarme de olsa klasik mimari, öykünsün bu camiye Düzce Merkez Camii!”³¹

“Ve tümüyle kurşuni mermer, yaprak saçakları ve gövdesi Osmanlı’dan mülhem bir çeşme. Pek estetikti ve Düzce’ye yakışırdı doğrusu.”³²

“Alacalığa büründüğü için ortalık, grileştiği için nesnelere, pür-beyaz mermer saçaklı Osmanlı çeşmesine vuran mavili ışığı gördüğümüzde, enfes bir görüntüyle karşı karşıyaydık, kesinlikle bunu Düzce Belediyesi’ne önermeliydik, gözlere temaşa, sanki bakınca içiyordunuz, billur bir şeyler düşüyordu içinize.”³³

Bedri Bozdemir’in eserlerinde yer alan Düzce, doğal, tarihi ve kültürel değerleriyle yansıtılırken, bu tarz bir yansıtmanın şehri tanıyan, dahası şehri yaşayan bir yazar tarafından yapılmış olması değerlidir. Bu anlamda Bozdemir’in şehre hâkimiyeti kuşkusuzdur. Şehri birçok bakımdan eserlerine taşıyan yazarın “Düzceli” olmak yönüyle şehrin diğer insanlarına dair de bir algısı olduğu ve bunu eserlerinde paylaştığı görülmektedir. Yazar, Düzce’yi ve şehirde yaşayan insanları sosyolojik açıdan nitelerken “muhafazakâr” sıfatını kullanır. Bu nitelermeyi hangi bağlamda ele aldığı ise yine eserinden bir alıntı ile şu şekilde özetlenebilir:

“Şöyle bir baktığımda zihniyet itibariyle Düzce ortalamasını yansıttığını görüyorum masaların, muhafazakâr bir yapı arz ediyordu ve başörtülü anne ve babaları birçoğu. Biliyordum ki bu ülkede başörtülü olmayan aileler de muhafazakârdı. (...) Bir tutarsızlık vardı fakat bana göre Türkiye’nin de Düzce’nin de yüzde sekseni muhafazakârdı; hem anlayış itibariyle, hem halkın tarihten gelen gelenek sürekliliği ile hem de Osmanlı’dan Cumhuriyete uzanan devamlılıkla. Biz her yönüyle muhafazakâr bir toplumduk, ne liberal gömlekler uyuyordu bize, ne sosyalist tişörtler ve çeşitlemeleri. Biz kendimize has bir toplumduk ve muhafazakârlıktı toplumun yaşayış temeli; din etkili, kurum etkili, kültür etkili...”³⁴

²⁹ Üç Baykuş, s.338

³⁰ Siyah İnci, s.279

³¹ Üç Baykuş, s.153

³² Üç Baykuş, s.217

³³ Üç Baykuş, s.229

³⁴ Altıparmak, s.325

Sonuç

Bedri Bozdemir, Düzce doğumlu ve roman türündeki sekiz eserini Düzce’de yayımlamış bir romancı olarak edebiyat sahasında Düzce’nin yetiştirdiği önemli şahsiyetlerden biridir. Felsefe ağırlıklı romanlarında Düzce’yi bir dekor olarak kullanmış olsa da yazar salt bir kent romancısı değildir. Belirli bir roman anlayışı olan yazarın bu duruşunu kendi ifadesiyle “az kurgu çok gerçek” sözleriyle özetlemek mümkündür. Romanı hayatın kendisi olarak gören yazar, gerçekçiliğe olan aşırı bağlılığının bir sonucu eserlerinin merkezine yazar-anlatıcı olarak bizzat kendisini koyar. Kalıcı Konutlar’dan şehri ve insanları izleyen, kendi dimağında yazdığı senaryoda şehri ve insanlarını anlatan, kalabalıklar içinde yalnız, kendi yalnızlığı içinde kalabalık olabilen bir bilge yazar figürüyle karşımıza çıkar Bozdemir. Bu bağlamda yazarı yazmaya iten neden de yine entelektüel yalnızlığı ve “çaresiz”liğidir. Düşünce eksenli romanlarının temelinde çevresiyle paylaşamadıklarının romana dönüştürüldüğünü görmek de mümkündür.

Aynı zamanda iyi bir okur olan yazarın, dağarcığında biriktirdiklerinin, edindiği düşünsel birikimin bir edebî tür olan roman ile açığa vurulması kuşkusuz edebiyat bilimi açısından dikkate değerdir. Aynı zamanda bu eserlerin -gerçekliğe sıkıca bağlı- bir yazar tarafından içinde yaşadığı şehir olan “Düzce” sahnesinde kurulmuş olması, Düzce şehir kimliği açısından önemli bir özelliktir. Stendhal’ın “yol boyunca gezdirdiği ayna olan roman” Bozdemir’in felsefi-bilge kalemi sayesinde Düzce’nin köylerinde, ilçelerinde, caddelerinde ve bilindik mekânlarında kendisi tarafından dolaştırılmıştır. Geleneksel din algısını eleştirip, örfi İslam’dan vahyi İslam’a erişme çabası, geleneksel eğitim anlayışını eleştirip, öğretmen değil öğrenci merkezli eğitimi salık vermesi Bozdemir’in romanlarında kendisinden geriye kalan sesler arasındadır. Düşüncelerini kendi sesiyle, kendi şehrinde, kendi insanlarına haykıran bir yazar olarak Bedri Bozdemir, hâlihazırda Düzce ve şehrin sosyokültürel zenginliği açısından bir değer ifade etmektedir. Yazar, kullandığı roman teknikleri ve kurgularında gerçekleştirebileceği bazı değişiklikler ile Türkiye genelinde bir okuyucu kitlesine seslenebileceğini ve bu yeterlilikte olduğunu mevcut eserleri ile ortaya koymuştur.

Kaynakça

- Bedri BOZDEMİR, *Sev ve Öl*, Ben Yazarım Yayınları, İstanbul, 2011, 473 s.
.....; *Arı Falı*, Çatı Kitapları Yayınları, İstanbul, 2012, 352 s.
.....; *Siyah İnci*, Yazı İşleri Yayınları, İstanbul, 2013, 346 s.
.....; *Üç Baykuş*, Yazı İşleri Yayınları, İstanbul, 2013, 487 s.
.....; *Seve ve Yaşa*, Dahi Yayıncılık, İstanbul, 2014, 732 s.
.....; *Tutkun*, Dahi Yayıncılık, İstanbul, 2014, 215 s.
.....; *Uyanış*, (Yayınevi Belirtilmemiş), İstanbul, 2015, 470 s.
.....; *Altıparmak*, (Yayınevi Belirtilmemiş), İstanbul, 2015, 350 s.
Emel KEFELİ, *Edebiyat Coğrafyasında Akdeniz*, 3F Yayınevi, İstanbul, 2006.
Fatih ÖZÇELİK, “*Kastamonu Vilayet Salnamelerinde Düzce Kazasının İdari ve Sosyal Yapısı*”, *Düzce Üniversitesi Yönetim ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, Vol.3, Issue 1, Düzce, 2013.
İlhan GENÇ, “*Önsöz*”, *Düzce’de Tarih ve Kültür (I. Uluslararası Düzce Sempozyumu Bildiri Kitabı)*, Editör: Ali ERTUĞRUL, Düzce Belediyesi Kültür Yayınları, Düzce, 2014.
Mehmet TEKİN, *Roman Sanatı* (Romanın Unsurları) I, Ötüken Neşriyat, Ankara, 2001.
Neşe BİLGİÇ, *Ahmet Mithat Efendi’nin Letaif-i Rivayat Adlı Eserinin Edebiyat-Coğrafya Merkezli İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2008.
Nurullah ÇETİN, *Roman Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap Yayınları, Ankara, 2009.
Sezin Selda ALTUN, *Romanda Bir Kent İmgesi Olarak Ankara* (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2013.

Şaban SAĞLIK, “*Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Şehir*”, **Hece Aylık Edebiyat Dergisi**, Medeniyet, Edebiyat ve Kültür Bağlamında Şehirlerin Dili, Özel Sayı 18, Sayı 150/ 151/ 152 Haziran/ Temmuz/ Ağustos 2009.

Şerif AKTAŞ, **Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinleri Tahlili**, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara, 2015.

Zeynel ÖZLÜ, **İlk Çağdan Cumhuriyete Bir Batı Karadeniz Kenti Düzce** (*Ahali-yi Sâdıka/Sefîne-i Nuh*), Fırat Basım, İstanbul, 2015.

<http://www.duzce.gov.tr/genel-bilgi>

http://www.duzce.gov.tr/ortak_icerik/duzce/dosyalar/basin.pdf

<http://www.duzcepostasi.com/yazdir.asp?id=5901&q=1>